

Quetzalcoatl

Quetzalcoatl przywołuje jedną z wielkich opowieści z mitologii środkowoamerykańskiej (mezoamerykańskiej). W nahuatl, języku Azteków w Meksyku, imię Quetzalcoatl można przetłumaczyć jako „pierzasty wąż”. Rzeczywiście istnieje ptak quetzal, ceniony za swoje upierzenie i bardzo drogi na międzynarodowym rynku ptaków. Jednak postać Quetzalcoatla nie ogranicza się tylko do Meksyku, gdzie Hiszpanie pod wodzą Hernána Cortésa pokonali Azteków w 1521 r. Majowie na półwyspie Jukatan w Meksyku znają Quetzalcoatla jako Kukulcán, a ich kuzyni, Majowie Quiché z Gwatemali, znają Quetzalcoatla jako Gugumatz. Istnieją trzy główne interpretacje tego głębokiego mitu. Polegają one na tym, że Quetzalcoatl jawi się jako bóg-stwórca, cywilizator przybywający ze wschodu i ostatni król Tolteków, największej rasy wojowników w Meksyku, przed przybyciem Azteków do Meksyku około 1100 roku. Kodeks Watykański, jeden z nielicznych zachowanych dokumentów azteckich (większość została zniszczona przez gorliwych hiszpańskich księży i braci zakonnych) zauważa, że najwyższy bóg Tonacatecutli stworzył Quetzalcoatla. Opis Quetzalcoatla jest niezwykle podobny do historii Chrystusa w Nowym Testamencie i nie można pominąć faktu, że bracia lub księża mogli dodać do Kodeksu Watykańskiego swoją własną interpretację, aby uczynić chrześcijaństwo bardziej przystępnym dla ludu Azteków. Kodeks Watykański odnotowuje, że Quetzalcoatl został „wysłany jako ambasador i ogłosił to [dziewicy, podobnie jak wizyta archanioła Gabriela u Marii, ogłaszająca, że urodzi Jezusa] w Tula. Powiedział, że został wysłany, aby zbawić świat poprzez pokutę [za ludzi], ponieważ jego ojciec stworzył świat, ale cała ludzkość popadła w grzech. I że Tonacatecutli (znany również pod imieniem Citinatónali) wysłał swojego syna, aby zbawił świat. Idea bogów-królów była tak samo powszechna wśród Azteków i Majów, jak wcześniej u Egipcjan i ich faraonów. Dlatego też mieszkańcy Ameryki Środkowej bardzo łatwo zaakceptowali pomysł, że Quetzalcoatl może zostać królem Tula, miasta Tolteków. Cesarze Azteków przewodniczyli masowym ofiarom z ludzi w swoim imperium jako bezpośredni przedstawiciele ludu wraz z jego bogami. Bogowie-królowie Majów przelewali własną krew, przesuwając cierniste gałązki przez język, aby połączyć swój lud z ziemią i bogami w niebiosach poprzez ofiarę własnej krwi. W Jukatanie dominuje piramida poświęcona Quetzalcoatlowi, czyli Kukulcánowi, w świętym miejscu Chichen Itza. Najbardziej intrygującą częścią legendy o Quetzalcoatlu jest jej zakończenie. Lud i kapłani zwrócili się przeciwko swojemu boskiemu królowi z powodu jego prób reformacji. Przede wszystkim Quetzalcoatl zakazał składania ofiar z ludzi. (W legendach pojawia się jako wysoki, biały mężczyzna, bardzo różniący się od Indian z Ameryki Środkowej.) W końcu jego własny lud zmusza go do wygnania i wyrusza przez ocean na wschód na tratwie swoich węży, obiecując wrócić. Kiedy w 1519 roku Hernán Cortés przybył do dzisiejszego Veracruz w Meksyku, zwiadowcy Montezumy II szybko dowiedzieli się o pojawieniu się tego dziwnego mężczyzny – białego człowieka – ze wschodu. Montezuma mógł niechętnie użyć siły przeciwko małej grupie hiszpańskich poszukiwaczy przygód, ponieważ uważał, że Cortés to Quetzalcoatl.

Quiche Majowie

Dzisiejsi Majowie Quiché mieszkają w Chichicastenango, w skrócie Chichi, w części Quiché położonej na zachodnich wyżynach Gwatemali. Przetrwali jako jedna z najwcześniejszych rozwiniętych kultur Mezoameryki (Ameryki Środkowej), Majowie. Według Michaela D. Coe w *The Maya* pierwsze zorganizowane rolnictwo na obszarze Majów „było innowacją okresu preklasycznego, który trwał od około 1800 roku p.n.e. do około 250 r. n.e.”. Kultura Majów rozrosła się i objęła regiony Jukatan i Chiapas w Meksyku, Gwatemali, a nawet części Salwadoru. Całkowity obszar zajmowany niegdyś przez Majów wynosił około 400 000 do 500 000 kilometrów kwadratowych i jest określany zbiorczo jako El Mundo Maya lub po hiszpańsku „Świat Majów”. Majowie, podobnie jak późniejsi Aztekowie, rozwinęli własne pismo. Stanowi to wyraźny kontrast w stosunku do wcześniejszych Olmeków, od których mogli pochodzić Majowie. Poza enigmatycznymi, monumentalnymi kamiennymi rzeźbami o pozornie

afrykańskich twarzach, niewiele znaleziono dokumentów dokumentujących cywilizację Olmeków. Niestety, podobnie jak w przypadku Azteków, niewiele zapisów pisanych przez Majów, w formie ksiąg zwanych kodeksami, które często sporządzano ze skóry jelenia lub kory drzew, przetrwało hiszpański podbój. Wiadomo, że tylko cztery znane kodeksy Majów przetrwały zniszczenie w Hiszpanii: Kodeks Drezdeński, Kodeks Maduda, Kodeks Paryski i Kodeks Groliera. Bardziej trwałe zapisy zachowały się w eleganckim kamiennym piśmie hieroglificznym, widniejącym na prawie każdym budynku publicznym, który przeciwstawił się hiszpańskiemu wysiłkom mającym na celu jego zniszczenie. Dzisiejsi Majowie Quiché w Gwatemali zajmują ziemię, która przed hiszpańskim podbojem Majów około 1524 r. była domem dla „znacznie ponad 25 różnych plemion lub klanów tubylców, którzy byli bezpośrednimi potomkami pierwotnych starożytnych Majów. Najliczniejszymi, największymi i najbardziej wpływowymi z tych plemion byli Quiché i Cakchiquel (co oznacza „ci z czerwonego drzewa”)”. Jak pisze Public Broadcasting System w Hernán Cortés przybywa do Meksyku: „Pierwszym lądem, który Cortes i jego załoga zauważyli, było wybrzeże Jukatany, niegdyś centralny układ nerwowy imperium Majów. Chociaż nigdy nie było to w pełni zjednoczone imperium, obszary te zamieszkiwały odrębne grupy Majów, a wszyscy mieli wspólne cechy kulturowe, takie jak wysoko rozwinięty kalendarz, złożony system pisma i wyrafinowana matematyka. Nawet dzisiaj Majowie zamieszkują niektóre z tych ziem i z całego serca zachowują swoje znaczące kultury i języki. W międzyczasie generał Alvarado, jeden z ludzi Cortésa, który podróżował wcześniej, zaatakował świątynię Majów. Cortés udzielił generałowi reprimendy: właśnie taka porywcza agresja mogła doprowadzić ich wyprawę do katastrofalnego i szybkiego końca. W Punta Catoche Cortés spotkał Aguilara, człowieka, który przeżył katastrofę statku i spędził dziewięć lat jako niewolnik watażki. Cortés zwerbował tego człowieka; jego wiedza o Majach byłaby dla odkrywcy bezcenna”. Pedro de Alvarado zniszczył stolicę Quiché, Utatlán. Rzeczywiście, Alvarado był prawdopodobnie najbardziej zabójczym z „wielkich kapitanów” Cortésa. Podczas gdy Cortés wyruszał w czerwcu 1520 r., aby stawić czoła Pánfiemu lo de Narváezowi, wysłanemu, by schwytać Cortésa, Alvarado dokonał masakry w stolicy Azteków, Tenochtitlán, w miejscu dzisiejszego miasta Meksyk. Masakra doprowadziła do pełnego buntu Azteków, który prawie doprowadził do zniszczenia Cortésa i całej jego armii w La Noche Triste, „Smutnej nocy”, z 1 lipca 1520 roku. Głównym źródłem historii i kultury Quiché jest ich książka Popol Vuh. Autor pochodził z Majów Quiché, którzy należeli do grona wychowanych przez księży i braci towarzyszących Hiszpanom. Podobnie jak ci, którzy stanęli twarzą w twarz z Aztekami, niektórzy z nich zdali sobie sprawę z wartości napotkanych rdzennych kultur środkowoamerykańskich i poświęcili swoje życie zachowaniu tego, co ocalało z gruzów towarzyszących podbojowi i jego bezpośrednim następstwom.

Qianlong (Ch'ien-lung)

(1711–1799) chiński władca

Cesarz Qianlong był czwartym władcą z dynastii Qing (Ch'ing). Abdykował po 60 latach na tronie, aby jego panowanie nie było dłuższe niż panowanie jego czcigodnego dziadka, cesarza Kangxi (K'anghsi). Dynastia Qing osiągnęła swój apogeum pod jego rządami, ponieważ był błyskotliwym i pracowitym władcą, ale w późniejszych latach jego życia pojawiło się wiele problemów, które zwiastowały upadek dynastii. Urodzony w 1711 r. jako czwarty syn cesarza Yongzhenga (Yung-cheng), otrzymał imię Hongli (Hung-li) i otrzymał rygorystyczne wykształcenie w zakresie klasyki konfucjańskiej, historii, literatury, rytuałów, technik administracyjnych i umiejętności wojskowych. Jego dzień szkolny trwał od świtu do południa, z tylko pięcioma dniami wolnymi w roku. Uczono go, że dobry władca musi mieć „zdolność i chęć odkrywania, wybierania i wykorzystywania ministrów o wysokich talentach (...). . . i wyczerpania swoich talentów w służbie państwa”. Kiedy wstąpił na tron, w wieku 24 lat odziedziczył zamożne i spokojne imperium, pełny skarbiec i zdolnych doradców, którzy służyli jego ojcu. Qianlong dużo podróżował podczas sześciu inspekcji na południe, czterech na wschód i pięciu na zachód. Miał

wspaniałe osiągnięcia wojskowe i osobiście dowodził kilkoma kampaniami. W latach pięćdziesiątych XVIII wieku jego armia ostatecznie i definitywnie położyła kres niezależnej władzy nomadów w Azji Środkowej i zaanektowała wszystkie ziemie na terenach dzisiejszych Chin, a także dzisiejszą Mongolię, Dolinę Ili w Kazachstanie i części Syberii. Był to wyczyn porównywalny z osiągnięciami odnoszących największe sukcesy poprzednich dynastii. Dystans, jaki przebyły jego armie, przekroczył dystans nieudanego marszu Napoleona na Moskwę w jego kampanii rosyjskiej. Co więcej, dynastia Qing nadal kontrolowała te rozległe terytoria przez ponad sto lat, utrzymując duże garnizony i administratorów na wszystkich terytoriach spacyfikowanych. Inne jego kampanie, choć mniej doniosłe, obejmowały ujarzmienie Birmy, Annamu (Wietnam) i Gurkhów w Nepalu, a także wprowadzenie lub utrzymanie tych obszarów w systemie dopływów Qing. Ponadto dziesiątki stanów, od Korei, Syjamu i chanatów Azji Środkowej, takich jak Bokhara, Khokand i Badakshan, również złożyły daninę. Krajowe osiągnięcia panowania Qianlong były równie uderzające. Był wielkim mecenasem wszelkiej sztuki i nauki, czego dawał wyraz na wiele sposobów. Oprócz regularnych egzaminów rekrutacyjnych na urzędników państwowych przeprowadzał specjalne egzaminy, aby wyróżniać ludzi o wielkiej wiedzy i zapraszał znanych uczonych do dołączenia do rządu. Był także zapalonym kolekcjonerem malarstwa, kaligrafii i dzieł sztuki wielu gatunków. Qianlong zebrał tysiące dzieł sztuki w muzeach narodowych Tajpej i Pekinu. Jego hojny mecenat nad sztuką i rzemiosłem stymulował wysoką jakość wykonania w całym imperium. Qianlong był także kaligrafem, malarzem i poetą, a wolny czas spędzał na zajęciach literackich. Chwalił się, że w ciągu swojego życia napisał w sumie 43 000 wierszy. Co ważniejsze, Qianlong sponsorował wielkie projekty literackie, w tym kompilację Kompletnej Biblioteki Czterech Skarbców, która zawierała 36 000 tomów podzielonych na cztery kategorie w następujący sposób: klasyka, historia, filozofia i literatura piękna. W katalogu znalazło się 10 230 dzieł. Wydrukowano siedem kompletnych zbiorów Czterech Skarbców i zdeponowano je w bibliotekach w różnych częściach imperium. Qianlong miał także ukryty motyw, sponsorując ten projekt – aby cenzurować dzieła, które uważał za uwłaczające Mandżurom, a które następnie zniszczył. Taki los spotkał aż 528 tytułów. Stabilność społeczna i polityczna, którą odziedziczył i przedłużył, spowodowała znaczny wzrost liczby ludności, która pod koniec jego panowania osiągnęła około 300 milionów. Nowe uprawy sprowadzone z obu Ameryk, promocja nawadniania i otwarcie dziewiczych ziem zwiększyły możliwości produkcji żywności, zasilając wzrost populacji. Obniżył także podatki gruntowe i utrzymywał spichlerze, które łagodziły głód. Mimo wszystkich jego wspaniałych osiągnięć historycy nie osądzili cesarza Qianlonga życzliwie, po części dlatego, że jego panowanie było przełomem między pomyślną erą wczesnego Qing a gwałtownym upadkiem, który rozpoczął się w XIX wieku. Sam sukces jego panowania przyniósł problemy, z których najtrudniejszą bezprecedensową ekspansję chińskiego rolnictwa i ludności. Nacisk na ziemię doprowadził do wewnętrznej kolonizacji przez Chińczyków Han terenów należących do mniejszości etnicznych, co doprowadziło do buntów plemiennych i niepokojów chłopskich. Ekspansja handlowa na dużą skalę i przedsiębiorstwa zorientowane na eksport rozpoczęte we wczesnym Qing początkowo zaowocowały bardzo korzystnym bilansem handlowym Chin. Jednak pod koniec XVIII wieku Wielka Brytania, główny partner handlowy Chin, znalazła towar, który naprawił niekorzystny bilans handlowy Chin: opium. Opium, początkowo legalnie importowany produkt leczniczy, stało się później popularne jako narkotyk rekreacyjny. Chociaż za jego panowania uzależnienie od opium było w powijakach, później eksplodowało, powodując kryzys krajowy i międzynarodowy. W miarę jak Qianlong dorastał, ocena sytuacji uległa poważnym błędom. Około 1775 roku poznał młodego, przystojnego gwardzistę imieniem Heshan (Ho-shen), którego szybko awansował na najwyższe urzędy w imperium; poślubił nawet swoją najmłodszą córkę z synem Heshana. Heshan był otwarcie i masowo skorumpowany i promował kumpli, którzy byli z nim w zмовie, aby wyłudzić pieniądze. Chociaż Qianlong przeszedł na emeryturę w 1795 r., nadal sprawował władzę za kulisami. Tak więc dopiero po śmierci Qianlonga w 1799 r. jego syn i następcą, cesarz Jiaqing (Chia-ch'ing), mógł aresztować i stracić Heshana oraz skonfiskować jego nieuczciwie zdobyty majątek, szacowany na 1,5 miliarda dolarów.

Długie panowanie Qianlonga rozpoczęło się znakomicie i przebiegało równomiernie i pomyślnie. Upadek osobisty, który nastąpił w czasie jego starości, stał się początkiem upadku dynastii. W 1793 r. do Chin przybył pierwszy ambasador Wielkiej Brytanii, lord Macartney, co zbiegło się z obchodami urodzin cesarza. W relacji Macartneya zauważono, że cesarz był wyjątkowo sprawny fizycznie jak na mężczyznę w jego wieku, ale ocenił, że wspaniałe na zewnątrz imperium Qing podupadało od wewnątrz. Jego słowa okazały się prorocze.

Quezon, Manuel

(1878–1944) prezydent Filipin

Manuel Quezon był najstarszym dzieckiem hiszpańskich metysów, mieszkających w małym miasteczku Baler na wschodnim wybrzeżu wyspy Luzon. Mając dziewięć lat młody Quezon został wysłany do San Juan de Letran College, gdzie ukończył szkołę średnią i uzyskał tytuł licencjata sztuk pięknych. Następnie udał się na Uniwersytet Santo Tomás, aby studiować prawo. W 1899 roku Quezon przerwał studia, aby dołączyć do Emilio Aguinaldo w nacjonalistycznej walce przeciwko Stanom Zjednoczonym, które po wojnie hiszpańsko-amerykańskiej zdobyły Filipiny od Hiszpanii. Po tym, jak Aguinaldo poddał się Stanom Zjednoczonym w 1901 r., Quezon wrócił do szkoły prawniczej i w 1903 r. zdał egzamin adwokacki na Filipinach. Następnie założył własną kancelarię prawniczą w swojej rodzinnej prowincji Tayabas. Populistyczne skłonności Quezona były widoczne w sposobie, w jaki zmuszał bogatych klientów do płacenia wysokich opłat, a jednocześnie zapewniał biednym bezpłatne usługi prawne. Quezon zajął się polityką w 1905 roku, kiedy kandydował w biurze gubernatora prowincji Tayabas. Dwa lata później zdobył mandat w nowo utworzonym zgromadzeniu Filipin. Został przywódcą większości, a mówcą był Sergio Osmena z Cebu. To zapoczątkowało długą współpracę polityczną z Osmeną. W następnym roku Quezon i Osmena założyli Partię Nacionalista, chociaż Osmena pozostał jej uznanym przywódcą do wczesnych lat dwudziestych XX wieku. W tym okresie Quezon podróżował poza Filipiny, uczestnicząc w Międzynarodowym Kongresie Nawigacyjnym w Sankt Petersburgu w 1908 r., odwiedzając Nowy Jork i jedząc lunch z prezydentem Theodorem Rooseveltem. W 1909 roku zgromadzenie filipińskie wybrało komisarza-rezydenta Quezona w Stanach Zjednoczonych. Będzie piastował to stanowisko przez następne siedem lat. W tym czasie nauczył się angielskiego i skupił swoją energię na zdobyciu niepodległości dla Filipin. Zanim w 1916 r. wrócił na Filipiny, jego wysiłki pomogły w uchwaleniu ustawy o autonomii Filipin, powszechnie znanej jako ustawa Jonesa. Ustawa Jonesa doprowadziła do reorganizacji filipińskiej legislatury na wzór amerykański i otworzyła nowe możliwości awansu politycznego Quezona. W 1916 r., po zdobyciu mandatu w Senacie, został wybrany przez innych senatorów na przewodniczącego senatu i tę funkcję piastował do 1935 r. Wykorzystując preambułę ustawy Jones Act i zainspirowany retoryką prezydenta Woodrowa Wilsona, Quezon przewodził zespołowi do Waszyngtonu w 1919 roku, aby lobbować na rzecz niepodległości. Nowa administracja prezydencka w Stanach Zjednoczonych w okresie po I wojnie światowej przekreśliła misję Quezona. W 1934 r. Quezon wrócił z kolejnej misji do Stanów Zjednoczonych po uchwaleniu przez Kongres Stanów Zjednoczonych ustawy Tydings-McDuffie Act, która utworzyła przejściową Wspólnotę Filipińską na 10 lat przed uzyskaniem pełnej niepodległości. W następnym roku Quezon został wybrany na prezydenta Wspólnoty Narodów, a Osmena został jego wiceprezydentem. W 1935 r. prezydent Franklin D. Roosevelt zatwierdził prośbę Quezona o przydzielenie generałowi Douglasowi MacArthurowi pomocy w utworzeniu armii filipińskiej w ramach przygotowań kraju do ostatecznej niepodległości w 1946 r. Quezona i MacArthura łączyły długotrwałe stosunki sięgające 1903 r. faktycznie, w 1929 r. Quezon usilnie lobbował, aby MacArthur zastąpił Henry'ego Stimsona na stanowisku generalnego gubernatora Filipin. Quezon mianował na feldmarszałka MacArthura i doradcę wojskowego prezydenta Filipin. W listopadzie 1941 r., gdy wisiła groźba wojny, Quezon został ponownie wybrany na prezydenta, a Osmena został jego wiceprezydentem. Miesiąc później wojsko

japońskie wkroczyło do Azji Południowo-Wschodniej i najechało Filipiny. Quezon i Osmenę ewakuowano do Corregidor, skąd przewieziono ich do Stanów Zjednoczonych. W Waszyngtonie Quezon i Osmena utworzyli rząd Wspólnoty Narodów na wygnaniu. Manuel Quezon nie wrócił na Filipiny. Został przykuty do łóżka z powodu nękającej go od lat gruźlicy i zmarł w Saranac Lake w stanie Nowy Jork 1 sierpnia 1944 roku. Przeżyła go wdowa Aurora Aragon Quezon i trójka dzieci. Jego ciało przewieziono z powrotem na Filipiny i pochowano na cmentarzu w Manili Północnej. Następnie został przeniesiony do Kręgu Pamięci Quezon w Quezon City.

Qutb, Sayyid

(1906–1966) egipski teoretyk islamizmu

Sayyid Qutb urodził się w egipskiej wiosce w 1906 roku. Chociaż rodzina była biedna, ojciec Qutba był wykształcony i był wczesnym zwolennikiem egipskiego ruchu nacjonalistycznego. Jako chłopiec Qutb uczęszczał do lokalnej szkoły religijnej (kuttab), gdzie podobno nauczył się Koranu na pamięć, zanim był nastolatkiem. Uczęszczał do kolegium nauczycielskiego w Kairze, a w 1933 roku uzyskał dyplom na Dar al-Ulam, prestiżowym świeckim uniwersytecie egipskim, założonym pod koniec XIX wieku. Po ukończeniu studiów Qutb pracował w Ministerstwie Edukacji. Qutb, płodny pisarz, pisał beletrystykę, poezję i artykuły prasowe w latach trzydziestych XX wieku. Qutb studiował, aby uzyskać tytuł magistra pedagogiki w Stanach Zjednoczonych w ramach stypendium w latach 1948–1950. Wrogość Qutba wobec Zachodu wydaje się sięgać czasów jego pobytu w Stanach Zjednoczonych, gdzie wpadł w furję z powodu rasizmu, materializmu i przypadkowych wymian społecznych między płciami, które tam zaobserwował. Po podróży po Europie wrócił do Egiptu i złożył rezygnację z funkcji w Ministerstwie Edukacji. W 1953 wstąpił do Bractwa Muzułmańskiego i został mianowany dyrektorem wydziału propagandy bractwa. Na początku lat pięćdziesiątych Qutb mógł być pośrednikiem bractwa z Grupą Wolnych Oficerów Gamala Abdela Nassera; początkowo popierał rewolucję z 1952 r. i obalenie skorumpowanej monarchii króla Faruka. Kiedy jednak Naser odmówił ustanowienia państwa islamskiego, bractwo sprzeciwiło się mu. Po nieudanym zamachu na Nasera w 1954 r. członkowie bractwa byli prześladowani, a Qutb był więziony i torturowany. Obserwował tortury i zabijanie innych członków bractwa i doszedł do wniosku, że przemoc jest uzasadniona w celu obalenia mużmańskich przywódców i reżimów, które były niesprawiedliwe i nie przestrzegały szariatu i nakazów islamu. Podczas pobytu w więzieniu Qutb napisał komentarz do Koranu i manifestu islamskiego *Ma'alim fi al-Tariq* (Kamienie milowe). W miarę nasilania się represji wobec bractwa stał się bardziej radykalny. Qutb potępił cywilizację zachodnią jako prymitywną i materialistyczną i argumentował, że przywódcy mużmańscy, którzy adoptowali Zachód lub z nim współpracowali, byli w konflikcie z kulturą i tradycją islamu. Ostrzegł przed dżahilijją (ignorancją), która jego zdaniem została narzucona przez przyjęcie kultury zachodniej. Odrzucił ideologie Karola Darwina, Zygmunta Freuda i Karola Marksa, twierdząc, że marksizm doprowadził do zniewolenia ludzkości. Qutb miał ultrakonserwatywny pogląd na rolę kobiet w społeczeństwie. Twierdził, że chociaż Koran nakazuje równość wszystkich ludzi, rolą kobiet jest utrzymywanie wartości rodzinnych, z mężczyznami jako głowami gospodarstw domowych. Dla Qutba tekst Koranu i w mniejszym stopniu hadisy były źródłami wszelkiego prawa; Należy wierzyć, że Koran dostarczył kompleksowych wskazówek dotyczących postępowania we wszystkich aspektach życia ludzkiego. Władza pochodzi od Boga i Koranu; dlatego dżihad, czyli święta wojna przeciwko modernizacji Zachodu i przeciwko niesprawiedliwym, skorumpowanym władcom mużmańskim, był obowiązkiem prawdziwie wierzących. Opowiadał się za utworzeniem zaangażowanych kadr pobożnych wyznawców, których zadaniem byłoby nauczanie mużmańskiej młodzieży i walka z „ignorantami” lub niesprawiedliwymi reżimami w świecie islamskim, a także z Zachodem. Qutb został zwolniony z więzienia w 1964 r., ale wkrótce potem został ponownie uwięziony pod zarzutem działalności wywrotowej i terroryzmu. Chociaż w „Kamieniach milowych” omal nie nawoływał do obalenia reżimu

Nasera, po publicznym procesie uznano go za winnego. Qutb został stracony w 1966 roku i szybko stał się męczennikiem za członków bractwa i niezliczone separatystyczne organizacje islamistyczne. Dla Qutba teokracja była ideałem i przewidywał utworzenie nowego społeczeństwa i rządu. Był główną siłą ruchów islamistycznych XX wieku. Jego książki zostały przetłumaczone na wiele języków i wywarły wpływ na różnorodne współczesne ruchy islamistyczne w Tunezji, Egipcie, Palestynie, Libanie i Iranie. Brat Qutba nauczał w Arabii Saudyjskiej, gdzie wywarł także wpływ na przyszłych radykałów islamskich. Egipcjanin Ayman Zawahiri postępował zgodnie ze wskazówkami Qutba i z kolei został teoretycznym mentorem Osamy bin Ladena. Dzieła Qutba pozostają także główną siłą Bractwa Muzułmańskiego, które do dnia dzisiejszego jest ważnym czynnikiem w egipskiej polityce.